

GRAĐA**GRAČANIČKI GLASNIK**časopis za kulturnu
historiju

Broj 48, godina XXIV

novembar, 2019.

[str. 93-100]

© Monos 2019

Mahala Čiriš u popisu stanovništva kaze Gračanica iz 1266. h. (1850./1851.) godine

**Mr. sc. Kemal Nurkić, Mr. sc.
Rusmir Djedović, Mr. Edin
Šaković**

Godine 1266. po Hidžri (1850./1851.) izvršen je popis stanovništva Ejaleta Bosna, pri čemu su popisane i mahale u kasabi Gračanica, središtu istoimene kaze. U ovom članku objavljujemo dijelove popisa koji se odnosi na mahalalu Čiriš, jednu od petnaestak mahala u Gračanici. Popisom je obuhvaćeno ukupno 38 kuća, sa imenima vlasnika, te muških članova domaćinstva. Najbrojnija familija u mahali prema ovom popisu bili su Šabići (11 kuća), zatim slijede familije Sakalaš (4 kuće), Ramaš (3 kuće), Kakeš (3 kuće), Čehajić (2 kuće), te još petnaest ostalih familija zastupljenih sa po jednom kućom. Popis donosi obilje novih, do sada nepoznatih podataka o stanovištvu mahale, te se može smatrati veoma dragocjenim izvorom za buduća geneaološka, antropogeografska i historiografska istraživanja.

Ključne riječi: Popis stanovništva; 1850.; 1851.; Mahala Čiriš; Gračanica; Osmansko carstvo; rodovi; kuće; genealogija.

Na stranicama "Gračaničkog glasnika" (u broju 15, maj 2003.) objavljen je članak o mahali Čiriš, u kome se, između ostalog, iznose podaci o starim familijama.¹ U članku je, na osnovu podataka iz austrougarskih grun-

¹ Edin Šaković, Rusmir Djedović, *Mahala Čiriš – razvoj i prošlost: Historijska, geografska i etnografska istraživanja*. Gračanički glasnik, VIII/15, 2003., 32-55.

tovnih knjiga, iznesen i detaljan pregled kuća i porodica u mahali krajem XIX. stoljeća, koji je predstavljao značajan izvor za geneološka istraživanja. Danas, šesnaest godina poslije, u prilici smo ponuditi novi, do sada nepoznat izvor, koji u mnogo čemu produbljuje i proširuje saznanja do kojih su autori u spomenutom članku došli. Riječ je o osmanskome popisu stanovništva Bosne iz 1226. hidžretske (1850./1851.) godine, odnosno popisu kuća i stanovnika mahale Čiriš u kasabi Gračanici, središtu istoimene kaze (kadiluka, kotara).

Sveobuhvatne reforme u Osmanskom carstvu pokrenute u prvoj polovini XIX. stoljeća rezultirale su novim načinom vođenja administracije i pojavom novih statističkih knjiga. Jedna od tih novina bili su i popisi stanovništva (tur. *nüfus defterleri*). Prvi ovakav popis u Ejaletu Bosna izveden je 1266. hidžretske (1850./1851.) godine.² Jedan od glavnih ciljeva popisa je bio da se ustanovi broj vojno i radno-sposobnog stanovništva, te poreskih obveznika.

Defteri su vođeni posebno za pojedine kadiluke i to odvojeno za muslimane, nemuslimane i Rome. Prvo su popisivana sjedišta kadiluka (kaza), a zatim sela na njihovim područjima. Mjesta su popisivana po mahalama, odnosno kućama, tako što je svaka kuća bila zavedena pod rednim brojem. Pod brojem za svaku kuću najprije je upisan kućni domaćin, a zatim i drugi muški članovi domaćinstva, njegovi sinovi, braća, bratići i ostala muška čeljad koja je živjela u kući.

Uz ime svake muške osobe, izuzev maloljetne djece, dat je ukratko i tjelesni opis. Ukoliko je u mahalama ili selima postojala

džamija, pisar bi obično na prvom mjestu bilježio kuću imama, a zatim ostala domaćinstva. U slučaju mahale Čiriš, ubilježio je kuću imama, a odmah iza nje i kuću muhtara – starješine mahale.³

Za razliku od identifikacijskih podataka u osmanskim defterima iz ranijeg perioda, koji se uobičajeno sastoje od imena same osobe i imena njegovog oca, u ovim defterima, u najvećem broju slučajeva, navedeno je i prezime (rodovsko ime). Upravo zato je ovaj popis veoma koristan izvor i za istraživanje rodoslovlja i porijekla stanovništva.

Slijedi popis kuća i muških stanovnika Mahale Čiriš u kasabi Gračanica.

Mahala Čiriš

*

Kuća 1.

Imam efendija Ibrahim, sin Mustafe.

Srednjeg rasta, smeđih očiju i žute brade. Rođen 1817. godine;

Njegov sin Adem, rođen 1848. godine;

Njegov brat Omer. Srednjeg rasta, smeđih očiju i žutih brkova. Rođen 1820. godine. Odselio u Visoko.

*

Kuća 2.

Ramaš Mustafa, sin Muhameda. Prvi muhtar. Visokog rasta, plavih očiju i crnih brkova. Rođen 1818. godine

Njegov sin Muhamed, malodoban. Rođen 1842. godine;

Njegov sin Mustafa, rođen 1843. godine;

*

Kuća 3.

2 Prvi moderni popis koji je osmanska uprava provela bio je nakon ukidanja janjičarskog reda 1828./1829. godine. Zbog rata sa Rusijom ovaj popis nije proveden u cijelome carstvu. Godine 1830./1831. ponovo je pokrenut proces popisa stanovništva, pri čemu su popisani svi muški stanovnici Carstva, ali zbog Pokreta za autonomiju Bosne – bosanski ejalet (izuzev nekih dijelova) nije bio popisano.

3 *Muhtari* su bili najniži predstavnici vlasti i administrativne uprave. Biral su ih sami stanovnici, a vlast potvrđivala. Za muhtare su birani ugledniji ljudi, koji su plaćali najmanje stotinu groša godišnjeg poreza. Muhtari su narodu prenosili naredbe kajmakama (upravitelja kaze) i kadije (šerijatskog sudije), sudjelovali su u prikupljanju poreza i novačenju ljudstva za vojsku, izvještavali su vlast o događanjima u selu, željama i zahtjevima mještana itd. Znak muhtarave vlasti bio je *muhur* (pečat), kojim je ovjeravao dokumente. Institucija muhtara je zadržana i u vrijeme austrougarske uprave, kao i u monarhističkoj Jugoslaviji.

Čehajić **Omer, sin Ise.** Krojač srednjeg rasta, plavih očiju i smeđih brkova. Rođen 1820. godine;

Njegov sin Mustafa, malodoban. Rođen 1835. godine.

*

Kuća 4.

Kahvedži Mustafa, sin Abdulaha. Visokog rasta, plavih očiju i bijele brade. Rođen 1783. godine;

Njegov unuk Osman, sin Mustafe. Rođen 1843. godine.

*

Kuća 5.

Mustafa beg, sin Ahmed bega. Visokog rasta, smeđih očiju i prosijedih brkova. Rođen 1821. godine;

Njegov sin Mahmud, rođen 1845. godine;

Njegov sin Muhamed, rođen 1847. godine.

*

Kuća 6.

Šabo **Mustafa, sin Muhameda.** Krojač, visokog rasta, smeđih očiju i crnih brkova. Rođen 1815. godine;

Njegov brat Ahmed, srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1831. godine.

Njegov sin Ahmed, rođen 1844. godine.

Njegov bratić Muhamed, sin Ahmeda. Rođen 1847. godine.

*

Kuća 7.

Tankugić(?) Muhamed, sin Sulejmana. Poljoprivrednik srednjeg rasta, smeđih očiju i prosijede brade. Rođen 1800. godine

Njegov sin Sulejman. Srednjeg rasta i žutih brkova. Rođen 1822. godine;

Njegov sin Mustafa. Srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1831. godine. Vojnik.

Njegov sin Ibrahim, malodoban. Rođen 1838. godine;

Njegov unuk Muhamed, sin Sulejmana. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 8.

Dervišagić Muhamed, sin Saliha. Visokog rasta i smeđih brkova. Rođen 1821. godine;

Njegov brat Osman. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1831. godine. Otišao u Beograd;

Njegov sin Mustafa, rođen 1849. godine.

*

Kuća 9.

Čehajić **Ibrahim, sin Abdulaha.** Krojač visokog rasta i prosijede brade. Rođen 1805. godine;

Njegov sin Osman. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine;

Njegov sin Ibrahim. Rođen 1844. godine.

*

Kuća 10.

Salihagić Ibrahim, sin Saliha. Srednjeg rasta i prosijede brade. Rođen 1790. godine;

Njegov sin Salih. Srednjeg rasta i crnih brkova. Rođen 1830. godine;

Njegov sin Mustafa. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1830. godine

Njegov sin Ibrahim. Rođen 1844. godine;

Njegov unuk Emin, sin Saliha. Rođen 1847. godine.

*

Kuća 11.

Šabić **Ibrahim, sin Ibrahima.** Krojač srednjeg rasta i crnih brkova. Rođen 1805. godine;

Njegov sin Mustafa. Rođen 1846. godine;

Njegov sin Salih. Rođen 1848. godine.

*

Kuća 12.

Džafić Omer, sin Hasana. Poljoprivrednik visokog rasta i golobrad. Rođen 1805. godine;

Njegov sin Hasan. Malodoban. Rođen 1841. godine;

Njegov sin Mehmed. Rođen 1843. godine;

Njegov sin Mustafa. Rođen 1847. godine.

*

Kuća 13.

Hamidović Osman, sin Osmana. Izrađivač noževa, visokog rasta i crnih brkova. Rođen 1817. godine;

Njegov radnik Muhamed, sin Mustafe. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine.

*

Kuća 14.

Nurić Ahmed, sin Saliha. Srednjeg rasta, rođen 1805. godine;

Njegov sin Adem, srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1831. godine;

Njegov sin Ahmed. Rođen 1844. godine.

*

Kuća 15.

Karahasanović Mustafa, sin Osmana. Eskidžija (sakupljač otpada, starih stvari; starinar). Srednjeg rasta i žutih brkova. Rođen 1824. godine.

Njegov sin Mustafa. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 16.

Ramaš Osman, sin Osmana. Krojač visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1818. godine.

Njegov sin Adem. Rođen 1843. godine;

Njegov sin Sadik. Rođen 1845. godine.

*

Kuća 17.

Kafeš Mehmed, sin Osmana. Mujezin, srednjeg rasta i bijele brade. Rođen 1780. godine;

Njegov sin Salih. Srednjeg rasta i žutih brkova. Rođen 1825. godine. Vojnik;

Njegov sin Omer. Srednjeg rasta i žutih brkova. Rođen 1827. godine;

Njegov sin Husejn. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1830. godine;

Njegov sin Mehmed. Srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine;

Njegov unuk Salih, sin Saliha. Rođen 1843. godine;

Njegov unuk Osman, sin Husejna. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 18.

Sakalaš Omer, sin Mehmeda. Visokog rasta i bijele brade. Rođen 1760. godine;

Njegov sin Ibrahim. Srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1825. godine;

Njegov sin Osman. Srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1830. godine. Vojnik.

Njegov unuk Rešid, sin Ibrahima. Rođen 1843. godine;

Njegov unuk Ago, sin Ibrahima. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 19.

Sakalaš Mehmed, sin Husejna. Srednjeg rasta i crnih brkova. Rođen 1820. godine.

Njegov sin Husejn. Rođen 1848. godine.

*

Kuća 20.

Šabo Omer, sin Mustafe. Visokog rasta i prosijede brade. Rođen 1790. godine.

*

Kuća 21.

[.../nečitko/...] **Ibrahim, sin Ibrahima.** Izrađivač noževa visokog rasta i smeđih brkova. Rođen 1820. godine.

*

Kuća 22.

Šabo Osman, sin Hasana. Krojač srednjeg rasta i prosijede brade. Rođen 1792. godine.

Njegov sin Muhamed. Srednjeg rasta i smeđih brkova. Rođen 1817. godine.

*

Kuća 23.

Islamović Osman, sin Mustafe. Staklar, visokog rasta i bijele brade. Rođen 1785. godine.

*

Kuća 24.

Sakalaš Omer, sin Osmana. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1830. godine.

*

Kuća 25.

Sakalaš Mustafa, sin Ibrahima. Srednjeg rasta, rođen 1828. godine.

*

Kuća 26.

Šehić Ibrahim, **sin Husejna**. Visokog rasta, rođen 1811. godine;

Njegov brat Salih. Visokog rasta i sijedih brkova. Rođen 1827. godine;

Njegov brat Mehmed. Visokog rasta. Rođen 1832. godine;

Njegov brat Husejn. Visokog rasta. Rođen 1832. godine.

*

Kuća 27.

Šabo **Osman, sin Mehmeda**. Krojač srednjeg rasta. Rođen 1925. godine;

Njegov sin Husejn. Rođen 1844. godine;

Njegov sin Mustafa. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 28.

Huskanović, Mehmed sin Husejna. Izrađivač noževa, visokog rasta. Rođen 1820. godine;

Njegov sin Mustafa. Rođen 1846. godine.

*

Kuća 29.

Kafaš Mustafa, sin Ibrahima. Visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1821. godine.

*

Kuća 30.

Kafaš Osman, sin Ibrahima. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine.

*

Kuća 31.

Šabo **Salih, sin Mustafe**. Krojač srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine.

*

Kuća 32.

Hadžić Murat, sin Hasana. Izrađivač noževa. Srednjeg rasta i crnih brkova. Rođen 1810. godine.

*

Kuća 33.

Šabo **Mustafa, sin Hasana**. Visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1809. godine.

*

Kuća 34.

Šabo **Abdulah, sin Mustafe**. Visokog rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine.

*

Kuća 35.

Šabo **Mehmed, sin Mehmeda**. Krojač visokog rasta i žutih brkova. Rođen 1826. godine.

Njegov sin Ibrahim. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 36.

Skopljak Zahir, sin Mustafe. Krojač srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1825. godine;

Njegov sin Osman. Rođen 1848. godine;

Njegov sin Ibrahim. Rođen 1849. godine.

*

Kuća 37.

Šabić Mustafa, **sin Mustafe**. Krojač srednjeg rasta i žutih brkova. Rođen 1819. godine.

*

Kuća 38.

Ramaš Husejn, sin Husejna. Visokog rasta i prosijedih brkova. Rođen 1800. godine;

Njegov sin Husejn. Srednjeg rasta i svijetlih brkova. Rođen 1832. godine;

Njegov sin Ibrahim. Rođen 1844. godine.

Kako se iz dokumenta vidi, u mahali Čiriš ovim je popisom obuhvaćeno 38 kuća, odnosno domaćinstava. Sudeći po prezimenima, može se zaključiti da popisom nije obuhvaćen Zabrijeg i Podjaz, odnosno kuće na prostoru sjeverno od Čiriša. Isto vrijedi i za prostor podno mahale Čiriš, uz obalu Sokoluše – prema Čaršiji.

Prva popisana kuća pripadala je imamu Čiriš džamije – Ibrahim efendiji, sinu Mustafe. Riječ je o Ibrahim ef. Šabiću, koji je bio dugogodišnji imam Čiriške džamije (na toj službi je naslijedio svog oca, Mula Mustafu). U godinama poslije ovoga popisa obavio je i Hadž, dok je 1874. osnovao vlastiti vakuf.⁴ Ovaj popis nam otkriva da je njegov

4 H. Ibrahim ef. Šabić je bio imućan čovjek, a pored imamske službe bavio se i trgovinom. O njemu više: E. Šaković, R. Djedović, *Mahala Čiriš*, 36-37, 46-48 i 51-52.

sin Omer odselio u Visoko, gdje je – prema porodičnoj predaji – postao rodonačelnikom nove familije, Hadžiomerovića, sa kojima su se Šabići “rodali”.⁵

Familija Šabo ili Šabić (u popisu se susreću obje ove varijante, iako prva dominira) bila je i najbrojniji rod u mahali, sa čak 11 kuća. Već tada, sredinom XIX. stoljeća, Šabići su bili široko razgranati – pa čak i ranije, na početku stoljeća (više popisanih domaćina spominje se sa istim imenom oca, iako se, uslijed velike razlike u godinama, očigledno ne radi o braći). Uočljivo je da se i kod svih njih, u sve tri generacije (domaćini, njihovi očevi i djeca) uglavnom ponavljaju slična imena: Ibrahim, Mustafa, Ahmed, Mehmed, Osman itd., kakva se u ovoj familiji susreću i kasnije, skoro sve do našeg doba. Inače, u gruntovnici je 1891. godine upisano ukupno osam kuća Šabića na Čirišu, dakle manje nego četiri desetljeća ranije. Vlasnike nekih od tih kuća možemo povezati sa popisanim iz 1850./51. godine. No, sama genealogija Šabića je posebno istraživačko pitanje u koje ovom prigodom ne bismo zalazili. Sigurno je samo da se radi o veoma starom rodu, na što ponajbolje ukazuje spomenuta razgranatost.⁶

Zbog svoje starosti i značaja za mahalalu Čiriš, treba detaljnije spomenuti i familije Ramaš, Kakeš i Sakalaš.

Druga popisana kuća pripadala je muhtararu Mustafi Ramašu, sinu Muhameda, s kojim su živjela i dvojica sinova – Muhamed i Mustafa. U mahali su popisane još dvije kuće familije Ramaš (Osmana i Husejna), sa petoricom muških članova. U već spomenutom članku o mahali Čiriš u “Gračaničkom glasniku” iz 2003. ukazano je na starinu i nekadašnji ugled ove porodice: potvrđuje to i podatak iz ovog popisa – da je *muhtar* –

starješina mahale, bio upravo jedan Ramaš. Četrdesetak godina kasnije u Čirišu je postojala tek jedna kuća Ramaša (Emin, sin Mustafe – vjerovatno mlađi sin spomenutog muhtara, rođen poslije popisa), a sačuvana je predaja da su dvojica članova ove porodice odselili u Tursku. Ramaši su u kasnijem vremenu materijalno dosta osiromašili.

Stara čiriška familija bili su i *Sakalaši*. U ovom popisu zatičemo čak četiri kuće ove familije, četvorice Sakalaša koji nisu bili u najužem srodstvu. Četrdesetak godina kasnije, međutim, samo su dvije – jedna od Omera, sina Osmana (koji je popisan i 1850/51.), te jedna od Ibrahima, sina umrlog Mustafe Sakalaša. Ne znamo šta se desilo sa ostalim članovima ove familije, koja je do sredine XX. stoljeća iščezla. O porijeklu Sakalaša također nije sačuvana predaja, iako su po svoj prilici doseljenici iz Ugarske (na mađarskom *szakálas* znači “bradat”, a postoji i istovjetno mađarsko prezime).

Familija “Kafaš” ili “Kafeš”, kako je ovdje zabilježeno, po svoj prilici su *Kakeši*. Kako vidimo, tada su brojali četiri kuće. Po dolasku Austro-Ugarske i uspostavi gruntovnice (1891.), Kakeše, osim u Čirišu, nalazimo i u drugim gračaničkim mahalama, kao i u selu Kloktnici. Kako je i u članku iz 2003. navedeno, po usmenoj predaji porijeklom su iz Ugarske, na što ukazuje i neslavenski oblik prezimena. Na mađarskom, “*kékes*” znači plavkast, plavičast; to ime inače nosi i najviši vrh u ovoj zemlji (1014 m), koji se nalazi u planinskom lancu Mátra, u županiji Heves.⁷

Dvije kuće u Čirišu su pripadale familiji Čehajić. Godine 1891. nalazimo samo jednu kuću, koja je bila u vlasništvu Ibrahima i Osmana, sinova već umrog Ibrahima sina Abdulahova.

5 U radu o mahali Čiriš je navedeno da se radilo o Hadži Ibrahimovom bratu (E. Šaković, R. Djedović, *Mahala Čiriš*, 40).

6 Kako je zabilježeno u citiranom radu o mahali Čiriš, Šabići su po narodnoj predaji doselili iz Ugarske, koncem XVII. stoljeća.

7 Inače, u Džakulama starinom postoji familija Hevešević, koja je, po predanju, porijeklom iz Mađarske; njezino ime možda ima veze s ovom županijom (mađarski naziv *Heves* se izgovara kao “Heveš”).

Ostale popisane familije – “Tankugić”, Kahvedži (Kahvedžić?), Dervišagić, Salihagić, Džafić, Hamidović, Nurić, Karahasanović, Islamović, Šehić, Huskanović, Hadžić, Skopljak – imale su po jednu kuću. Četrdesetak godina kasnije, u Čirišu zatičemo tek Šehiće i Huskanoviće. Inače, zapisana je predaja da je neki Husein Šehić imao sinove: Ibrahima, Salih, Mehmeda i Huseina, te da je Salih imao Huseina. Islamovići su 1891. godine živjeli “Iza Brijege”, tu su se nalazile kuće Mustafe i Mehmeda Islamovića, sinova umrlog Ibrahima. Godine 1891. zatičemo jednu kuću Salihagića u mahali oko Mejdan Džedid (Šarene) džamije. Njeni vlasnici su nasljednici (Emin i drugi) umrlog Salih Eminagića. Karahasanovića starinom ima u mahalama Trepanići i Drapnici. U knjizi veresije gračaničkih trovaca Hadžistevića iz 1873. godine spominje se neki Demo Dervišagić, dok je 1891. godine blizu Donje Mahale postojala Dervišagića bašča.⁸

Prezime “Tankugić” je vjerovatno iskrivljeno od *Tankonogić*. U ovoj drugoj varijanti zabilježeno je u austrougarskoj gruntovnoj knjizi za Orahovicu, gdje se spominje Hasiba rođ. Zahirović, “*udata za Ibrahima Tankonogića iz Gračanice*”.⁹ Zanimljivo je, međutim, da u gruntovnim upisima iz tog doba u samoj Gračanici uopće ne nalazimo spomen ovome

prezimenu. Izgleda da je ta familija u međuvremenu promijenila prezime, vjerovatno prihvatajući patronimik.¹⁰ Možda se tu radi o kasnijim Sulejmanovićima (koji su živjeli u južnom dijelu Čiriša, prema Šarenoj džamiji). Godine 1891. između Čiriša i današnje Šumske uprave nalazila se kuća u vlasništvu Mehmeda Sulejmanovića, sina umrlog Sulejmana. Ti Sulejmanovići, inače, nisu bili u srodstvu sa istoimenom gračaničkom familijom koja se doselila iz Hercegovine (Sulejmanovići, zvani još i Šečići).

Kuća pod rednim brojem 5 pripadala je Mustafa-begu, sinu Ahmed-bega. On je, najvjerovatnije, istovjetan sa Mustafa-agom, odnosno Mujagom Širbegovićem, sinom Ahmet-age, koji je umro 1875. godine; njegovi sinovi Širbeg, Alaga, Mehaga i Đulaga 1891. godine žive u Čirišu.¹¹

U slučaju kuće pod rednim brojem 21 nije bilo moguće pročitati prezime vlasnika, Ibrahima sina Ibrahima, izrađivača noževa.¹²

Inače, popisivač za veći broj vlasnika kuća zabilježio je i zanimanje, odnosno zanat kojim su se bavili. Najbrojniji su bili krojači – ukupno jedanaestorica stanovnika (sedmorica Šabića, oba Čehajića, te Zahir Skopljak i Osman Ramaš). Četvorica stanovnika su se bavili izradom noževa. Upisan je i po jedan staklar, odnosno staretinar, dok za Kahvedži

8 Radi se o parceli k. č. 477. (Gruntovne knjige za K.O. Gračanica, Gruntovnica Suda Gračanica). Parcela se nalazila između Donje Mahale i današnje sportske dvorane “Luke”.

9 Rusmir Dejđović, *O učešću Gračanlija u pokretu Husein-kapetana Gradašćevića*. Gračanički glasnik, II/3, 1997., 19, nap. 26.

10 Takve promjene prezimena nisu bile rijetke tokom posljednjih desetljeća osmanske i početkom austrougarske uprave, odnosno u vrijeme uvođenja moderne administracije i statistike, pri čemu funkciju prezimena kao nove oznake roda preuzimaju i raniji gentilni “nadimci”, kojima su se označavali pojedini ogranci brojnijih familija. Tako je sestra spomenute Hasibe Zahirović, ud. Tankonogić, Hamša, bila udata za Muharema Džaferbegovića Gazibegovića, sina Džafer bega Gazibegovića (R. Djedović, isto).

11 Rusmir Djedović, *Širbegovići iz Gračanice*. Gračanički glasnik, XV/30, 2013., 111-112; E. Šaković, R. Djedović, *Mahala Čiriš*, 41. Mezar Hadži Mustafa-age Širbegovića nalazio se u haremu stare Šarene džamije, v. Mehmed Mujezinović, *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine. Knjiga II: istočna i centralna Bosna*. Sarajevo: Veselin Masleša (Biblioteka Kulturno nasljeđe), 1977., 190. Imena *Muhamed*, *Mahmud* i *Mehmed* se u arapskom pismu veoma slično pišu, pa vjerovatno je kasniji Mehaga Širbegović istovjetan sa jednom od dvojice Mustafa-begovih sinova popisani četiri desetljeća ranije. Isto tako, samo ime Širbeg je dosta neobično, te je sasvim moguće da se radilo o nadimku prihvaćenom kao ime.

12 Zanimljivo je da su se bavile izrađivanjem noževa nazivali su se *bičakčijama*. Možda bi se tu moglo potražiti porijeklo familije *Bičakčić*, danas Bečakčić. No, treba uzeti u obzir da su se pored spomenutog Ibrahima tim zanatom bavila još trojica popisanih stanovnika Čiriša: Osman Hamidović, Mehmed Huskanović i Murat Hadžić.

Mustafa nije jasno radi li se tu o prezimenu ili oznaci zanimanja: u svakom slučaju, ne bi bilo neobično da je jedan od tadašnjih Čirišana bio i kahvedžija, tim više što je u gračaničkoj čaršiji sigurno postojalo više *kahvi*, tradicionalnih ugostiteljskih radnji, a jednu od njih, koncem XIX. stoljeća zatičemo i na meraji podno mahale Čiriš. Za dvojicu stanovnika mahale popisivač je ubilježio da su poljoprivrednici, ali nema sumnje da se puno veći broj žitelja Čiriša bavio poljoprivredom (težaklukom), makar kao dodatnim, sporednim zanimanjem.

SUMMARY
THE ČIRIŠ QUARTER (MAHALA) IN
THE 1266 H (1850/51) POPULATION
CENSUS OF GRAČANICA

In the Hijri year of 1266 (1850/51) a population census was organized in the eyalet of Bosnia,

where the quarters of the small town (*kasaba*) Gračanica were recorded as well. This article publishes the part of the census which refers to the Čiriš quarter, one of the about fifteen quarters of Gračanica. 38 houses were recorded in this census, along with the names of the owners and the male members of these families. The most numerous family according to this census was the Šabić family (11 houses), followed by the family Sakalaš (4 houses), Ramaš (3 houses), Kakeš (3 houses), Čehajić (2 houses), and fifteen other families represented by one house each. This census brings a wealth of new, hitherto unknown data on the population of this quarter and can be seen as a very valuable source for future genealogical, anthropogeographic and historical research.
